

Sygn. akt II UK 76/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gersdorf (sprawozdawca)

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku J. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 czerwca 2010 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 22 października 2009 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wnioskodawca J. R. domagał się od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przyznania prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na pracę w szczególnych warunkach. Decyzją z dnia 26 września 2008 r. ZUS odmówił żądaniu wnioskodawcy.

Rozpatrujący sprawę na skutek odwołania Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 9 lutego 2009 r., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 8 sierpnia 2008 r. Podstawę tego orzeczenia stanowiły następujące ustalenia faktyczne.

Wnioskodawca reprezentuje się ogólnym stażem ubezpieczeniowym w wymiarze 33 lat, 4 miesięcy i 38 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Pomijając okresy zatrudnienia, co do których nie istniał spór o ich kwalifikację, ubezpieczony od 24 listopada 1989 r. do 31 lipca 1991 r. pozostawał w zatrudnieniu na podstawie umowy na czas nieokreślony z Agencją L. Przez część tego czasu przebywał na kontrakcie zagranicznym (od 28 listopada 1989 r. od 13 czerwca 1990 r.), za okres ten odprowadzone były składki na ubezpieczenie społeczne. Następnie, w okresie od 1990 r. z przerwami do 1997 r. a także później, z przerwami w okresie 1998 r. – 2005 r. wnioskodawca przebywał na kontraktach zagranicznych (za pośrednictwem I.-M. Sp. z o.o.) w ramach których wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze w warunkach szczególnych. Okresy te zostały zaliczone przez ZUS jedynie do ogólnego stażu pracy, skutkiem czego ZUS ustalił wnioskodawcy jedynie 14 lat, 1 miesiąc i 26 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

Dokonując oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy nie zgodził się ze stanowiskiem ZUS, który kwestionował dopuszczalność zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach okresów po 1990 r. Wprawdzie ze świadectw pracy wynikało, że I.-M. Sp. z o.o. nie odprowadzało za ubezpieczonego składek ubezpieczeniowych, czynił to jednak on sam. Sąd uznał jednak te prace za prace w warunkach szczególnych. Nie istniały bowiem, zdaniem Sądu, podstawy do zakwalifikowania ich jedynie jako okresów pracy liczonych do ogólnego stażu pracy. Ponieważ ubezpieczony wykazał, że praca wykonywana była w pełnym

wymiarze czasu pracy i stale w warunkach szczególnych, nabył on prawo do wcześniejszej emerytury.

Wyrokiem z dnia 22 października 2009 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację ZUS od tego orzeczenia. Akceptując ocenę prawną i ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny wskazał dodatkowe argumenty przemawiające za prawidłowością rozstrzygnięcia. Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz.U. Nr 106 poz. 457 ze zm.) i art. 28 wcześniejszej ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz.U. Nr 75, poz. 446 ze zm.) okresy pracy obywateli polskich za granicą na podstawie umów z pracodawcami zagranicznymi traktowane są jak okresy zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym. Z uwagi na treść tych uregulowań nie ma znaczenia treść umów zawartych przez wnioskodawcę z armatorami zagranicznymi, przepisy te nakazują owe okresy traktować jak zatrudnienie pracownicze.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wywiódł pełnomocnik ZUS zarzucając mu naruszenie art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez przyjęcie, że ubezpieczony nabył prawo do emerytury a także naruszenie § 1 – 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zm.) przez bezpodstawne uznanie, że ubezpieczony legitymuje się 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie znajduje uzasadnionych podstaw.

Argumentacja skarżącego sprowadza się do twierdzenia, że ponieważ ubezpieczony nie wykazał istnienia statusu pracowniczego w zatrudnieniu u pracodawców zagranicznych, nie ma możliwości nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Twierdzenie to wymaga jednak wnikliwej oceny, albowiem organ rentowy zupełnie odmiennie uzasadniał odmowę przyznania prawa do emerytury w decyzji oraz w odpowiedzi na odwołanie

ubezpieczonego. Wskazywano mianowicie, że jednostka kierująca ubezpieczonego nie opłacała za niego składek na ubezpieczenie społeczne oraz, że pracodawca delegujący nie wystawił powodowi świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Dopiero w apelacji postawiono ubezpieczonemu zarzut, że nie udowodnił statusu pracowniczego. Można zatem odnieść wrażenie, że organem rentowym w ferowaniu decyzji nie powodowały racje merytoryczne.

W sprawie nie budziło wątpliwości, że zatrudnienie ubezpieczonego spełniało kryterium stałości i pełnego zakresu, wynikające z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Organ zarzuca jedynie, że uprawnienie do przejścia na wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 32 ustawy emerytalnej w zw. z § 1 wymienionego Rozporządzenia przysługuje wyłącznie pracownikom. W takim samym kierunku zmierza Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 kwietnia 2010 r., sygn. II UK 328/09, niepubl. wskazując na możliwość kwestionowania prawa do wcześniejszej emerytury przez podważenie statusu pracowniczego. Wypada jednak zweryfikować, czy w przypadku pracy świadczonej za granicą w istocie konieczne jest potwierdzenie takiego statusu przez pracownika. W innym wyroku - z dnia 1 czerwca 2010 r., sygn. II UK 5/10 - Sąd Najwyższy wskazuje na specyfikę zatrudnienia marynarzy jako zatrudnienia typowo pracowniczego. Zdaniem Sądu Najwyższego jedynie w przypadkach, w których z okoliczności sprawy wynika, że praca była wykonywana nieodpłatnie lub w braku pracowniczego podporządkowania możliwe byłoby kwestionowanie prawa do wcześniejszej emerytury. W niniejszej sprawie, podobnie jak w sprawie II UK 5/10 organ rentowy okoliczności tego rodzaju nie dowodził i nie zostały one uwzględnione w ramach ustaleń faktycznych stanowiących podstawę wyroku. Nie ma zatem możliwości weryfikacji tego rodzaju twierdzeń na etapie postępowania kasacyjnego.

Niezależnie od tego trafnie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny odwołuje się do treści art. 46 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu. Norma ta w ust. 1 stanowi, że – o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej – okresy zatrudnienia obywateli polskich u pracodawców zagranicznych na podstawie umów z tymi pracodawcami traktuje się jak okresy zatrudnienia na obszarze polski w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu

emerytalnym pracowników i ich rodzin o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych pod warunkiem, co wynika z ust. 2 tego przepisu, opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w określonej wysokości. Ustawa ta obowiązywała do dnia 31 grudnia 1995 r.

Nie budzi zatem wątpliwości, że zatrudnienie do tej daty należy traktować jak zatrudnienie pracownicze na potrzeby regulacji emerytalno-rentowych, w tym jako pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W istocie zatem można postawić tezę, że pod rządami ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu niezależnie od podstawy zatrudnienia w podmiocie zagranicznym, ubezpieczonego, nawet dobrowolnie, należało traktować jak pracownika. Skoro wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, ma on prawo do emerytury z tego tytułu. Ponieważ w przypadku ubezpieczonego okresy zatrudnienia przypadające do 31 grudnia 1995 r. a zatem pod rządami ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu uzupełniają do wymaganego stażu 15 lat, Sąd Najwyższy nie rozważa zasad zaliczania pracy za granicą na potrzeby emerytalne na podstawie przepisów późniejszych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.